

RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG

- A régészet jogi szabályozásánál a régészeti örökség védelméről szóló európai egyezmény, az ún. **Máltai egyezmény** az irányadó.
- **Magyarország Alaptörvénye** értelmében „...a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.”
- A **kulturális örökség** elemei: a régészeti örökség, műemléki értékek, valamint a kulturális javak.
- **Régészeti lelőhely:** nyilvántartásba vett, törvényi védelem alatt álló, földrajzilag körülhatárolható terület, amelyen a régészeti örökség elemei történeti összefüggéseikben találhatóak.
- **Régészeti lelet:** a régészeti örökség érzékelt, felfedezett, feltárt – jellegénél fogva – ingó eleme, függetlenül attól, hogy eredeti helyéről, összefüggéseiből, állapotából elmozdult, elmozdították-e, vagy sem. Nem minősülnek régészeti leletnek azon kulturális javak, amelyek 1711 előtt keletkeztek, és bizonyítottan műgyűjteményben maradtak fenn.
- **Régészeti emlék:** a régészeti örökség ingatlan eleme.
- **Régészeti feltárás:** tudományos módszerrel végzett tevékenység (régészeti megfigyelés, terepbejárás, próbafeltárás, megelőző feltárás, mentő feltárás, tervásatás, műszeres lelet- és lelőhely-felderítés), melynek célja a régészeti örökség elemeinek felkutatása.

A Kormány [T/2082.](#) számon nyújtotta be a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (Kötv.) és az azzal összefüggő törvények módosításáról szóló törvényjavaslatot. A Kötv. módosításának egyik fontos része a régészeti örökség védelmével kapcsolatos eljárások változása.

Nemzetközi szabályozás

A régészeti örökség jogi szabályozásának alapidokumentuma az „**Európai egyezmény a régészeti örökség védelméről**” szóló, Valettában, 1992-ban aláírt Európa Tanácsi egyezmény (ún. **Máltai Egyezmény**). Ezt Magyarországon a [149/2000. \(VIII. 31.\)](#) kormányrendelet integrálta a jogrendbe.

Az egyezményt aláíró államok vállalták, hogy saját államukban létrehozzák a **régészeti örökség védelmének jogi rendszerét**. Ennek keretében:

- nyilvántartást vezetnek a régészeti örökségről, biztosítják a védett emlékek és területek osztályozását;
- tartósan megőrzendő, régészetileg védett területeket hoznak létre;
- kötelezővé teszik a régészeti örökség elemeinek bejelentését.

Az aláírók vállalták a **régészeti kutatómunka tudományos jelentőségének** szavatolása érdekében, hogy:

- megakadályozzák a tiltott ásatásokat;
- biztosítják a régészeti ásatások és terepkutatások tudományos módszerekkel történő végzését;
- ásatásokat kizárólag csak képzett, külön engedéllyel rendelkező személyek végezhetnek.

Kiemelték, hogy lehetőség szerint külön engedélyhez kötik régészeti tevékenységnél fémdetektorok, illetve más felderítő eszközök vagy eljárások használatát.

Az Egyezmény szerint az állam biztosítja, hogy **a régészek, valamint a város- és területrendezők** rendszeresen tanácskozzanak egymással annak érdekében, hogy:

- lehetővé tegyék a régészeti örökségre nagy valószínűséggel károsan ható fejlesztési tervek módosítását;
- a lelőhely megfelelő tudományos tanulmányozásához és az eredmények publikálásához elegendő idő és eszközök biztosítását;

- a környezeti hatásvizsgálatok és az azokból következő döntések teljes mértékben figyelembe vegyék a régészeti lelőhelyeket és azok környezetét;
- a régészeti örökségnek a fejlesztési munkálatok során felbukkant elemeit lehetőleg *in situ* óvják meg.

Régészeti örökség

Az emberi létnek a föld felszínén, a föld vagy a vizek felszíne alatt és a természetes vagy mesterséges üregekben 1711 előtt keletkezett érzékelhető nyoma, amely segít megismerni az egyetemes kultúrát és rekonstruálni az ország és a nemzet történelmét. (Kötv.)

ról szóló [393/2012. \(XII. 20.\)](#) Korm. rendelet szabályozza.

Magyarország határain belül a föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő **régészeti lelet állami tulajdon**. Mind a régészeti lelet, mind a régészeti lelőhely

törvényi védelem alatt áll.

Az aláírók a **finanszírozással** kapcsolatban vállalták, hogy:

- az állami hatóságok közpénzekből támogatják a régészeti kutatásokat;
- biztosítják, hogy a nagyobb köz-, vagy magánfejlesztési tervek miatt szükségessé váló bármely régészeti tevékenység teljes költségét a közösségi vagy magánszektor forrásaiból fedezzék;
- a munkálatok költségvetésének részeként gondoskodnak az előzetes régészeti tanulmányokról és terepmunkákról, a tudományos összefoglaló jelentésről, továbbá a teljes publikációról és a leletek nyilvántartásba vételéről.

A RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG ÉS FELTÁRÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

[Magyarország Alaptörvénye](#) értelmében „...a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.” (Alapvetés P) cikk)

Magyarországon a régészeti tevékenységet a kulturális örökség védelméről szóló [2001. évi LXIV. törvény](#), a régészeti lelőhely és a műemléki érték védetté nyilvánításáról, nyilvántartásáról és a régészeti feltárás részletes szabályairól szóló [80/2012. \(XII. 28.\)](#) BM rendelet, valamint a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályok-

A **régészeti feltárás**t alapesetben annak kell **finanszíroznia**, akinek érdekében a feltárás szükségessé vált, de nagyberuházók esetén a feltárás és a régészeti földmunka költségei legfeljebb a beruházás teljes bruttó bekerülési költségének 1 százalékát teheti ki, de alapesetben nem haladhatja meg a bruttó 200 millió forintot.

Régészeti feltárás alapesetben csak engedéllyel lehet végezni. Az engedélyt a kulturális örökségvédelmi hatóság adja ki.

Régészeti feltárásra jogosult szervek:

- Magyar Nemzeti Múzeum;
- Budapesti Történelmi Múzeum;
- illetékes megyei hatókörű városi múzeumok;
- régészeti gyűjtőkörrel rendelkező területi múzeumok, régészeti tanszékkel rendelkező egyetem;
- a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Régészeti Intézete.

A régészeti feltárás formái:

- **Tervásatás:** a tudományos terv szerinti régészeti feltárás.
- **Próbafeltárás:** célja a régészeti lelőhelyek jellegének, kiterjedésének, a veszélyeztető források és a megelőző feltárás mértékének meghatározása, a lelőhelyek védelmi fokozatának megállapítása és osztályozása.

- **Megelőző feltárás:** olyan régészeti szolgáltatási tevékenység (régészeti megfigyelés, próbafeltárás, teljes felületű feltárás), amely a földmunkával járó fejlesztések, beruházások által érintett régészeti lelőhelyek feltárására irányul.
- **Mentő feltárás:** régészeti emlék vagy lelet régészeti feltáráson kívüli, váratlan előkerülése során alkalmazandó, a közvetlenül érintett elemek szakszerű megmentésére irányuló azonnali beavatkozás.

STATISZTIKAI ADATOK

A közhiteles hatósági nyilvántartást a régészeti lelőhelyekről a [Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ](#) vezeti.

Régészeti lelőhelyek száma az örökségvédelmi hatósági nyilvántartás szerint (2014. november 21.)

Típus	Darab
Nyilvántartott régészeti lelőhelyek száma	57 381
Védett régészeti lelőhelyek száma	1 903

Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ

Régészeti feltárások száma (2012–2014 november 21.)

Év	Befejezett feltárás	Folyamatban lévő feltárás
2012	115	90
2013	100	72
2014	31	86

Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ

Források:

- [149/2000. \(VIII. 31.\) Korm. rendelet](#) a Magyar Köztársaság Kormánya és az Európa Tanács tagállamai között, 1992. január 16-án kelt, Vallettában aláírt, a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről
- [2001. évi LXIV. törvény](#) a kulturális örökség védelméről
- [80/2012. \(XII. 28.\) BM rendelet](#) a régészeti lelőhely és a műemléki érték védetté nyilvánításáról, nyilvántartásáról és a régészeti feltárás részletes szabályairól
- [393/2012. \(XII. 20.\) Korm. rendelet](#) a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról
- [Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ](#)

Készítette: Csorba György
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA KKI

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült. A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be. Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.